

УДК 13.131

DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i35.1091>

А. Д. Павлишин
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4316-3144>
аспірант кафедри теорії та історії культури
Львівського національного університету
імені Івана Франка

МУЗА ЯК КАТЕГОРІЯ ДУХОВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В ФІЛОСОФІЇ СТЕПАНА ЯРМУСЯ

Постановка проблеми. Сучасна українська філософія ХХІ ст. стикається із новими викликами які іменуються «буттям у кризі». Як наслідок духовного зубожіння народу, українці отримують молодь, яка не здатна керуватись світоглядними принципами гуманізму, та не відчуває потреби у збереженні культурних надбань свого народу. На початку незалежності України гостро постало питання чіткого розмежування культури трьох слов'янських народів: українців, білорусів, росіян. Їх культурні надбання знаходять своє втілення у музичному фольклорі, національних традиціях, а отже є виразниками «віковичної Музи». У попередніх наукових дослідженнях доволі фрагментарно було висвітлено роль Музи у сучасну епоху, тому даною роботою прагнемо доповнити дослідження Степана Ярмуса на тлі подій сьогодення.

У світі останньої політичної ситуації, коли Україна веде війну з росією, важливим завданням нашого народу є недопущення втрати своєї ідентичності, збереження почуття національної гідності та самобутності. Свідомість українців повинна керуватися духовними орієнтирами, які стануть провідниками до виходу з «кризи буття». Муза українського народу є саме та категорія духовності, яка дозволить зберегти свою етнічну приналежність в глобалізованому світі, де нівелюються кордони між національними культурами.

Звернення до категорій духовності вимагає особливого методологічного підходу. У даній роботі був використаний філософський метод герменевтики для трактування першоджерел а також семіотичний, що допоміг відчитати закодовані символи, існуючі в минулому народу, та їх трансформування у смисли майбутнього. Це надзвичайно актуально в сучасних історичних та політичних реаліях нашого народу, під час повного переоцінення пріоритетів культурної парадигми, пошуку нових самобутніх проявів національної свідомості. Актуальність даного дослідження має практичне та теоретичне застосування. Теоретична значущість полягає у розкритті категорії Музи у трактуванні її за юнгіанським аналізом. Практична – у обґрунтуванні можливих виходів з кризового періоду духовності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних дослідників, які останні роки займаються даним питанням, слід виокремити: Загребельну Ніну з роботою «Українська пісня – духовне надбання народу» [4], Ковальчук Наталію та Овсянкіну Людмилу та їх спільну працю «Українська національна ідея на вирішальних етапах розвитку українського суспільства» [5], Ганну Сало з її «Аксіологічними орієнтирами у творчій спадщині мислителів української діаспори» [12] а також Віктора Мішина з роботою «Вчення про музичний етос в класичну епоху» [7].

Мета статті: виявити вплив Музи на сучасний стан духовної культури українців ґрунтуючись на праці Степана Ярмуса.

Виклад основного матеріалу. Швейцарський філософ культури Карл Юнг досліджував групу перманентних елементів існування – «архетипів», які є сталим набором образів несвідомого. Вчений стверджував, що вони є джерелом головних образів, які побутують в традиціях різних народів. Дослідник аналізував ці архетипи як культурні феномени. Він доводив, що колективне несвідоме відтворюється в них першообразами, які трансформуючись, збереглися й до сьогодні. Головний вимір існування даних конструкцій – мистецтво. Воно є виразником вищої форми естетичної свідомості, адже не лише відтворює дійсність, а й розгортає перед нами світ чисельних художніх образів.

За К. Юнгом, одним із рівнів буття суспільства є пам'ять, яка несе в собі соціальні зміни. Вона зберігає генетичну інформацію про практичні навички та духовні цінності наших предків. Колективна пам'ять містять в собі знання та досвід цілого народу. Цей рівень буття дає можливість уникнути помилок в майбутньому. Муза як категорія духовності вміщає в собі елементи духовної пам'яті, ментальні риси українців, втілені в культурних архетипах, які проходять соціальну трансформацію але зберігають свою автентичність.

Одним із існуючих архетипів за К. Юнгом «Самість» [16], як поєднання свідомої та несвідомої частини психіки, що спрямована на гармонію та цілісність зі світом. Даний архетип проявляється у феномені існування колективної Музи спільноти як творця мистецтва та фольклору. Архетип

«Тіні» являє собою імпульсивність народного мистецтва, яка не піддається класичному обрамленню.

Муза народу криється в таємниці «колективно-несвідомого». Відповідно до юнгіанського аналізу, ми успадковуємо від наших предків певні творчі нахили, а також страхи і переживання. Ці нахили відображаються в біо-психо-духовній конструкції. Подібні думки висвітлює і філософ з української діаспори Канади, отець Степан Ярмусь. Він пише про те, що: «Усі люди співають, проте українська Муза Співу розкривається в певний особливий спосіб, якій передбачає збудження емоційних, духовних та навіть фізичних сил...» [15, с. 125]. Так в колективному несвідомому мисленні виражаються неписані історії буття народу.

Зазначимо, що слово муза є грецького походження, яке позначає богиню співу та мистецтв. В українській культурі (ґрунтуючись на творчості Тараса Шевченка) «Музою» вважають символ поетичного натхнення, віру поетів у надприродні явища в творчості. У академічному словнику української мови знаходимо визначення Музи як творчого натхнення і його джерело [1, с. 822].

У філософії Степана Ярмуса Муза співставляється із етосом народу як чуттєвість, творче обдарування, настроєвість, певний дар Божий, який тією чи іншою мірою проявляється у свідомості різних народів та вирізняє їх один від одного. Муза – це своєрідний феномен, який визначає та відтворює найглибші духовні переживання кожного народу [15, с. 118]. Філософ розглядає Музу як феномен психологічно-богословського характеру. Це поняття він наділяє силою, яка спонукає особу до певного наслідування заданого настрою у свій унікальний спосіб [15, с. 115].

Степан Ярмусь вважає, що: «Муза є категорією божественно-антропологічною. Людина створена Богом, відповідно й уся творчість у неї також божественного походження» [15, с. 119]. Змінити чи відмовитись від свого обдарування індивіду неможливо настільки, наскільки неможливо вирости, адже ріст – це чисто фізіологічна прерогатива природи, а наша мелодійність, Муза є частиною нашої духовної сутності.

Дослідник трактує Музу як талант людини. Божественне обдарування отримало назву фольклору, або усної народної творчості. Згодом спостерігаємо поступове усунення Бога-творця із свідомості людей, його абстрагування. Натомість народ отримав нового духовного творця – себе самого. В історії українців це сталося під впливом розвитку такого явища, як «народництва». На думку Степана Ярмуса, творцем народної творчості є Бог, а обдаровані творчістю люди – це рідкісні одиниці. Народ, відповідно до цього, живе та трансформує творчість конкретних індивідів у загальну, масову традицію. Важливим елементом цього перетворення є подача ідей геніїв за свої, так звані складники

«спільної Музи» [15, с. 120]. Творче обдарування Генія у цьому випадку виступає Музою та структурою його етнічної особливості.

Відмітимо, що поняття Музи не є універсальним для автора. С. Ярмусь трактує природу музи не метафізично, а реально. Муза проявляється в усіх духовних і культурних традиціях народу, «Вона – істота божественна, вкрай необхідна для народу», стверджує С. Ярмусь [15, с. 120]. Відповідно до народної традиції, у повсякденному житті людей нічого не відбувається без пісні, яка і є душею українського народу.

Тезу про Музу як категорію духовності підтверджують праці українського філософа з діаспори Миколи Шлемкевича. Він переконаний що: «Ядро нашого духовного існування – українська душа, – уособлює характерні риси народу, відтворює їх ще з прадавніх часів» [14, с. 44]. Якщо наводити приклади «індійської душі», то ми неодмінно згадаємо брахманізм, Упанішади, Араньяки чи Махатму Ганді. «Китайська душа» у нас асоціюватиметься із Конфуцієм та його вченням, з Інь та Янь. «Романська душа» – із епосом «Піснею про Роланда», романом «Айвенго». Що ж стосується української душі, то дослідники сходяться в одному: вона проявляється в пісні, як ніжній елегійності народу.

Продовжуючи порівняння між культурами різних народів, варто зазначити, що ядром грецької душі є нескінченні пошуки досконалої пластичної форми в такому виді мистецтва як скульптура. Найдосконалішим прикладом такого мистецького пошуку є «Венера Мілоська», втілення довершеності, краси та грації. Грецький епос наповнений фантазмагоричними сказаннями. На противагу цьому, український оспівує не уявний, а реальний хіт подій в історичному контексті. Як приклад, назвімо «Слово про Ігорів похід» та процитуємо його у перекладі Максима Рильського:

Були віки Троянові,
Минулися літа Ярославів,
Одгули війни Олегові,
Олега Святославовича.
Той бо Олег мечем незгоду кував,
Стріли розсівав по землі.
Як ступав він в золоте стремено
У Тмутаракані, –
Дзвін той чув син Ярославів,
Великий Всеволод [11, с. 5].

Аналізуючи морфологію Музи, Степан Ярмусь так визначав її структуру: «За своєю побудовою вона є вільна, як природна форма» [15, с. 122]. Структурно-етнічна притаманність людської Музи висвітлює емоційний стан людини, яка її творить. Прикладом слугують монофонічні речитативні думи, у яких закодовано відголосок нашої «правічної давності».

Згадуючи історичні події ХІХ ст. – «ходіння в народ» та збирання народної мудрості, С. Ярмусь зазначає, що вони мали позитивні наслідки – збереження творчої спадщини народу. Але і негативні також – не було зроблено головних висновків: народне мистецтво практично не формувалося самим народом, а відображало талант геніїв, «пророків» з народу. Музикологи та народознавці, збираючи фольклор, цікавилися більше його обробкою і збереженням, ніж заглибленням в саме розумінні «ядра Музи». Цитуючи Миколу Шлемкевича, який замість слова «Муза» використовує слово «настрійність» стверджує, що: «Настрійна писемність боїться твердої, ясної форми. Форма вбиває настрої» [14, с. 52]. Цей автор вимагає зрівняння патосу (почуття пристрасного запалу, піднесення, натхнення) «музичної вченості» із «патосом степу» та «патосом інтелекту» українця. Філософ висловлює антагоністичну думку проти вченої нормативної музики.

Муза – виразник духовності народу, тому заклик зі словами «Нумо, заспіваймо!» характеризує українську вдачу. Степан Ярмусь вважає, що як немає єдиної універсальної мови, так і не може існувати універсальної Музи [15, с. 127]. Вона у своїй формі може бути лише національною. Тому наша Муза є виключно національним феноменом, адже виражає наші духовні переживання та нашу вдачу. Вона, як правило, є незрозумілою для інших народів. Муза, за переконанням С. Ярмуса, є дар Божий [15, с. 134]. Відтак, Муза нашого народу здавна виражена не тільки в піснях, а й у танцях, у художньому мистецтві, у стилі нашого національного одягу. Українська Муза втілена у нашому світогляді, у національному характері, у відображенні стосунків з батьками, з ближніми, з природою та з Богом.

У цьому контексті варто згадати поняття «національний характер». Богдан Цимбалістий трактує цей термін так: «Окремий спосіб мислення, відчуття і поведінки, що відрізняє членів однієї суспільної спільноти від іншої. Це певний краєвид, в ньому є різні об'єкти, попри те є певна єдність» [13, с. 29]. На думку філософа, не в кожному члені етнічної групи можуть віддзеркалюватися риси національного характеру: в одних більше, в других менше, а в третіх – взагалі можуть бути відсутні. Це характерно для більшості народів.

Муза підносить гідність людини на високий рівень, адже вона є частиною людської історії. Музика з часів античності була важливою складовою розвитку людини-громадянина. Її знання та розуміння облагороджувало кожного. Її гармонія могла мати відгомін на зміни у Космосі, адже давні греки вважали мікрокосмос частиною людської істоти.

У статті «Вчення про музичний етос в класичну епоху» Віктор Мішин проводить дослідження,

яке дозволяє йому стверджувати, що музичний етос був важливою концепцією в Західній філософії. Для підтвердження своїх міркувань автор наводить приклад діалогу Платона «Кріон» [10, с. 50]. У ньому філософ звертається до законів Афін, де музика та гімнастика повинні бути основними дисциплінами для виховання достойних громадян полісу.

У трактаті «Про душу» Арістотель формує поняття душі з трьох ознак: рух, відчуття та безтілесність. Душа – це те, що приводить тіло в рух [3, с. 2]. Платон у діалозі «Федр» виводить таке поняття: «Душа – це саморухлива сутність, вона є безсмертною. Смерть – це є переривання руху, а те, що здатне рухати само себе, не здатне зупинитися ніколи» [8, с. 245 с-е]. Підсумовуючи ці дві концепції доходимо до висновку, що душа – це основний принцип саморуху, коли вона одухотворюється в тілі, то стає головним об'єктом впорядкованої системи всіх фізичних рухів. Отож, душа – це об'єкт, носій певного етосу.

Музика підсвідомо впливає на наші душі, адже їй притаманний рух, який проявляється у ритмі, мелодії, коливанні струн, настроєвості. «Звук – це певний поштовх повітря, який проходить від вдиху через мозок у кров і дістається самої душі...» [7, с. 2], – ось модуль фізичного розуміння давньогрецької музики.

Саме Платон, один з перших відомих нам філософів, пов'язує музичний лад з певним етосом. Він визначає сім ладів: лідійський, іонічний, міксолідійський, строгий лідійський, іонічний, дорійський, фригійський, – та приписує кожному із них характерні ознаки музики його народу. Наприклад: у ладі міксолідійському присутні мелодії традиційних голосінь, у іонійському та лідійському – звучать мотиви застільних пісень цих народів. Лад мужніх людей, що борються із незгодами, які спіткають їхній народ, – це дорійський. А лад «добровільний», народ якого діє розсудливо та помірковано, на думку Платона, – це фригійський [9, с. 197].

Своєрідною здається нам ідея Платона залишити у грецькій музиці лише дорійський та фригійський лади, адже на його думку саме вони сприяють вихованню гідного етосу. Усі інші, в його утопії, потрібно заборонити [9, с. 197–198]. Ця концепція Платона безпосередньо вплинула на філософську рефлексію С. Ярмуса про зв'язки Музи із народом.

Також С. Ярмусь як приклад, наводить філософію Псевдо-Діонісія Ареопагіта, який увів поняття божественної гармонії в християнство ще у V–VI столітті. Подібну теорію розвинув уже в XX ст. Тейяр де Шарден. За нею все, що існує у Всесвіті, збуджує в людині особливу властивість – космічність. С. Ярмусь говорить про це, як про потяг до естетичного розташування у свідомості власної Музи. Тому під час споглядання

нічного зоряного неба, людина завмирає від захоплення, милуючись красою Всесвіту, а під час прогулянки до лісу, гір – майже всім підсвідомо хочеться співати [15, с. 131]. Це так званий «космічний стан душі» – умиротворення, гармонія Людини та Космосу.

Функція Музи за С. Ярмусем – рух для реалізація життєвого потенціалу людини. Муза виконує кумулятивну функцію – накопичення життєво необхідного досвіду та його реалізація. Характерною рисою Музи є її зміна, еволюція в історії е в своїй суті, а у вираженні часових змін: стилів музики, танцю, моди, світогляду людини.

Муза є «безсловесною мовою душі» [15, с. 134]. Те, що людину турбує, впливає на її психічний стан душі, вона виспіває назовні мелодією. Муза чужого народу не завжди стає зрозумілою для нас, вона часто буває немилосливою. Європейська, азіатська, африканська музи мають різні форми вияву, різні втілення у формах світогляду. Муза кожного народу є для нього найвищою цінністю.

Муза є безпосереднім виразником характеру спільноти. Через це деякі народи намагаються приписати собі здобутки, скарби інших. Для підтвердження нашої думки приведемо історичний факт 1654 року, коли українська демократична військова держава Запорізька Січ була підкорена Московією, та відповідно московський народ після цього присвоїв собі здобутки Київської Русі. Це є політичний злочин, адже Московія, яку Петро I охрестив по-грецьки росією, аж ніяк не успадкувала духовності Київської Русі [15, с. 133]. Росіяни мають свою духовність, яка сформувалась чужими нам по духу угро-фінськими племенами. Властиво, духовність Русі успадкували саме українці в культурі та традиціях.

Вираження музи в українському мистецтві віднаходимо ще в трипільській час. Різні геометричні форми та лінії, направлені на добробут роду, його здорове продовження. С. Ярмусь закликає не відшукувати глибоких філософських підтекстів чи тягу «до космосу» в давньому мистецтві, адже воно було натхненне зовсім не науковими ідеями, а інтуїцією. Трипільці віднаходили душевну Музу в природному ладі та гармонії. Мистецтво творилося з ідеалів Добра, Ладу в контексті Вічності [15, с. 140]. Це були вияви дохристиянської духовності українців.

Висновки. Отож Степан Ярмусь був переконаний, що Муза – вагома частина духовності українського народу, запорука його єдності. Він стверджував, що Муза вимагає інтелектуальної активності від кожної особи, постійної творчої напруги. Як церковний діяч та богослов він вбачав її провідне значення у допомозі людині в пошуку Бога. Філософ один із перших концептуалізував саме поняття Музи, проаналізував її морфологію, функції та практичне втілення в культурі. Степан Онисимович довів, що Муза є виразником ха-

рактеру народу, наголосивши на важливості розрізнення української, російської та білоруської культур, а передовсім Музи як осердя їх втілення. Дослідник обґрунтував Музу з позиції кордоцентризму, наголошуючи що усвідомити її силу можна лише «звернувшись до глибин свого серця».

На мою думку ідеї Степана Ярмуса є актуальними сьогодні, адже українська пісня, як продукт Музи, є орієнтиром у пошуку українців своєї ідентичності. За різних історичних та політичних візій, саме вона, як національне підґрунтя, стане рушійною силою для збереження наших традицій. Довгий час ми спостерігали феномен «загубленої української людини», тому сьогодні вкрай важливо «будувати необхідний фундамент» для нових досліджень у сфері духовності. Залучати різноманітні фінансові можливості (гранти та стипендії) для розвитку наукових філософських та культурологічних розвідок.

Для об'єднання українців в межах країни та в діаспорах, збереження здорового генофонду нації, актуальним є звернення до Музи задля нашого національного самоствердження. Муза має здатність об'єднувати та гуртувати людей особливо у переломних моментах історії. Нещодавно це було доведено подіями на Майдані Незалежності у Києві під час Помаранчевої Революції та Революції Гідності. Сьогодні Муза є духовним провідником українських військових під час війни із російськими загарбниками, а пісня «Ой у лузі червона калина» стала символом нашого єднання. Підтримую ідею Степана Ярмуса про те, що саме Муза стане запорукою нового українського ренесансу постмодерної доби.

Література

1. Академічний тлумачний словник української мови. Том 4. URL: <http://sum.in.ua/p/4/822/1> (дата звернення: 15.06.2021).
2. Альчук М. Духовність человека в межкультурном взаємодії. URL: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/156632/1/18-21.pdf> (дата звернення: 05.04.2022).
3. Аристотель О душе. URL: <https://www.litmir.me/br/?b=159356&p=2> (дата звернення: 25.11.2021).
4. Загребельна Н. Українська пісня – духовне надбання народу. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/81/2072/4522-1> (дата звернення: 27.11.2021).
5. Ковальчук Н., Овсянкіна Л. Українська національна ідея на вирішальних етапах розвитку українського суспільства. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34331/Kovalchuk_Ovsiankina.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 27.11.2021).
6. Кошиць О. Про українську пісню й музику. Київ : Музична Україна, 1993. 49 с.
7. Мішин В. Вчення про музичний етос у класичну епоху. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_2\(2\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_2(2)_25) (дата звернення: 05.04.2022).

8. Платон Федр. URL: <http://psylib.org.ua/books/plato01/21fedr.htm> (дата звернення: 03.06.2021).

9. Платон. Собрание сочинений в 4 т. Т. 3. URL: http://plato2005.platoakademeia.ru/TEXTS/PLATO/new/Platon3_1.pdf (дата звернення: 29.11.2021).

10. Платон. Крион. URL: <http://psylib.org.ua/books/plato01/02krito.htm> (дата звернення: 25.11.2021).

11. Рильський М. Слово про Ігорів похід. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=18042&page=5> (дата звернення: 26.06.2021).

12. Сало Г. Аксиологічні орієнтири у творчій спадщині мислителів української діаспори. URL: http://www.apfs.nuoua.od.ua/archive/9_2016/31.pdf (дата звернення: 26.06.2021).

13. Цимбалістий Б. Родина і душа народу. URL: <https://diasporiana.org.ua/religiya/6487—yarmus—s—o—duhovist—ukrayinskogo—narodu/> (дата звернення: 05.04.2022).

14. Шлемкевич М. Душа і пісня. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1579/file.pdf> (дата звернення: 15.06.2021).

15. Ярмусь С. Духовність українського народу: короткий орієнтаційний нарис. URL: <https://diasporiana.org.ua/religiya/6487—yarmus—s—o—duhovist—ukrayinskogo—narodu/> (дата звернення: 05.04.2022).

16. Юнг К. Психологические типы. Глава X. Общее описание типов. URL: <https://gtmarket.ru/library/basis/4132/4145> (дата звернення: 25.11.2021).

Анотація

Павлишин А. Д. Муза як категорія духовності українського народу в філософії Степана Ярмуса. – Стаття.

У статті розкрито особливості Музи українського народу на основі праць українсько-канадського філософа-богослова – отця Степана Ярмуса «Духовність українського народу», «Релігії світу, культура та християнське православ'я» та «Дещо з нашого історичного досвіду». Звернено увагу на Музу народу в контексті «колективного несвідомого» за класифікацією архетипів Карла Юнга. Висвітлено роль Музи народу в теорії «колективного несвідомого», як творчого спадку наших предків, а також набутих страхів та переживань.

Висвітлено розуміння Музи як психологічно-богословського феномену. Осмислено морфологію та функції Музи. Досліджено дар Музи як природного таланту людини від Бога. Наголошено, що Муза є найважливішою категорією духовності українського народу. З'ясовано важливість існування Музи у формуванні світогляду людини та її відображення у творчості народу. Виявлено вплив Музи на різні види мистецтва. Стверджено, що саме Муза об'єднує український народ. Своє дослідження підкріплено цитатами відомих українських науковців та філософів: Олександра Кошиця, Миколи Шлемкевича та Панфіла Юркевича. Розглянуто приклади з національної філософської думки, зокрема у працях «Душа і пісня» та «Про українську пісню» [6, 14].

Досліджено глибинне трактування Музи, починаючи з Античних часів, зокрема у трактатах Платона та Арістотеля [3, 9, 10] і завершуючи філософськими роботами сучасних авторів – Загребельної Ніни, Ко-

вальчук Наталії, Овсянкіної Людмили, Ганни Сало та Вітора Мішина [4, 5, 12, 7]. Зокрема проаналізовано розуміння Музи та гармонії у творі Платона «Держава» як важливої складової розвитку людини-громадянина; визначена мета її існування у Космосі.

Доведено, що Муза є виразником характеру конкретного народу. Подано характеристику поняття «національний характер» як окремого способу мислення, відчуття і поведінки, що відрізняє членів однієї суспільної спільноти від іншої. Проаналізовано поняття української душі як уособлення характерних рис народу успадкованих від предків з давніх часів.

Розглянуто питання «музичного етосу» українця та розкрито зв'язок між ними. Проведена компаративістика Музи українського народу з іншими та проілюстровано прикладом з «Слова про Ігорів похід» у перекладі Максима Рильського.

Стверджено важливість української пісні як «продукту Музи», що є важливою силою для збереження духовної традиції. Зпрогнозовано, що саме пісня стане запорукою українського відродження.

Ключові слова: Муза, особливості духовності, філософія Степана Ярмуса, музичний етос, національний характер, колективне несвідоме, творчість геніїв.

Summary

Pavlyshyn A. D. Muse as a category of the spirituality of the Ukrainian people in the philosophy of Stepan Yarmus. – Article.

The article reveals the features of the Muse of the Ukrainian people based on the works of Ukrainian-Canadian philosopher-theologian – Stepan Yarmus «Spirituality of the Ukrainian people», «Religions of the world, culture and Christian Orthodoxy» and «Some of our historical experience». Attention is drawn to the Muse of the People in the context of the «collective unconscious» according to the classification of archetypes by Carl Jung. The role of the Muse of the People in the theory of «collective unconscious» as a creative heritage of our ancestors, as well as acquired fears and experiences, is highlighted.

The knowledge of «Muse» as a psychological and theological phenomenon is highlighted. The morphology and functions of the Muse are researched. The gift of the Muse as a natural talent of man from God is studied. It is emphasized that the Muse is the most important category of the spirituality of the Ukrainian people. The importance of the existence of the Muse in the formation of human worldview and its reflection in the work of the people is clarified. The influence of the Muse on various types of art is revealed. It is claimed that it is the Muse that unites the Ukrainian people. His research is supported by quotations from famous Ukrainian scientists and philosophers: Oleksandr Koshyts, Mykola Shlemkevych, and Panfil Yurkevych. Examples from national philosophical thought are considered, in particular in the works «Soul and Song» and «On Ukrainian Song» [6, 14].

An in-depth interpretation of the Muse has been studied, starting from ancient times, in particular in the treatises of Plato and Aristotle [3, 9, 10] and ending with philosophical works of modern authors – Zagrebelska Nina, Kovalchuk Natalia, Ovsyankina Lyudmila, Anna

Salo and Vitor Mishin [4, 5, 12, 7]. In particular, the understanding of the Muse and harmony in Plato's work «State» as an important component of human development is analyzed; the purpose of its existence in space is defined.

It is proved that the Muse is an expression of the character of a particular people. The characteristic of the concept of «national character» as a separate way of thinking, feeling, and behavior that distinguishes members of one social community from another is given. The concept of the Ukrainian soul as an embodiment of the characteristic features of the people inherited from ancestors from ancient times is analyzed.

The issue of the «musical ethos» of Ukrainians is considered and the connection between them is revealed. The comparative studies of the Muse of the Ukrainian people with others are carried out and illustrated with an example from «Words about Igor's campaign» translated by Maksym Rylsky.

The importance of the Ukrainian song as a «product of the Muse» was confirmed, which is an important force for the preservation of spiritual tradition. It is predicted that the song will be the key to the Ukrainian revival.

Key words: Muse, peculiarities of spirituality, philosophy of S. Yarmus, musical ethos, national character, collective unconscious, the creativity of geniuses.